

יוסף חיים עליכם

פרשת בהר בחקתי

העלון מוקדש לע"ג הסבא מנחם בן פרהה ז"ל
ולע"ג הסבא שלום בן רומיה ז"ל

ולא תנונו איש את עמיתו. אומרת הגמרא בבא מציעא (נח), "אם היה בעל תשובה - לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים. אם היה גר צדק - לא יאמר לו פה שאכל נבילות וטריפות בא ללמוד תורה שניתנה מפי הגבורה. אם היה בן גרים - לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך. אם היה בעל יסורין - לא יאמר לו שזה בגלל עוונותיו", ע"כ.

הקשה רבינו יוסף חיים זצ"ל בספרו "בן יהודע", למה צריך את כל אלו הדוגמאות? לכאורה מספיקה דוגמה אחת. ותיירץ הרב שאם היה מביא רק את זכור מעשיך הראשונים, היה אפשר לומר שדווקא זה אסור, שמביישו במעשה עצמו. אבל זכור מעשה אבותיך, שזה לא מעשה עצמו - הייתי אומר שמותר. ואם היה אומר רק 'זכור מעשה אבותיך', הייתי אומר שקשה לאדם ביזיון כבוד אבותיו יותר מכבוד עצמו, ולכן אסור. ואם היה אומר את שתי הדוגמאות הללו, הייתי אומר שמותר להגיד לגר 'פה שאכל נבילות' וכו', שהרי בזמן שהוא היה גוי, זה לא היה אסור עבורו. ולכאורה אין כאן ביזיון, ועוד שאינו אומר לו 'אתה אכלת נבילות' אלא מדבר כאילו לאחר, שאומר 'פה שאכל נבילות' וכו'. וכן לגבי בעל יסורין, הייתי אומר שאפשר לומר לו שעוונותיו גרמו לו זאת, כדי שיצדיק עליו את הדין ויתוודה. לכן בכל המצבים הללו משמיענו שאסור להגיע אליהם, כי כך אתה גורם בושה לאדם, וזה נחשב כשפיכות דמים. [ובחרת בחיים]

שאלות ותשובות - הלכות ביצת נבילה וטריפה - שנה ב'

1. **שאלה:** נתערב לו ביצה של טריפה או נבילה בביצים כשרות, מה דין התערובת?
תשובה: כל הביצים אסורות, אפילו היו שם אלף ביצים כשרות ואחת טריפה, מכיון שהביצים נמכרות במנין, וכל דבר שבמנין אפילו באלף לא בטל. ולדעת הרב הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל אם נתערבה ביצת איסור בשתי ביצים כשרות, הכל מותר, כי אין לביצה חשיבות מיוחדת, ובטלה בתערובת, וכן פסק מרן השו"ע.
 2. **שאלה:** אם בישל ביצה של עוף טמא עם ביצים טהורות מה הדין?
תשובה: ביצת העוף הטמא אסורה, אך אין בה כוח לאסור שאר הביצים כי הקליפה מונעת מלהוציא גוף האיסור החוצה שהוא רק מי ביצים בעלמא.
 3. **שאלה:** מה יעשה אדם שבישל ביצים בסיר ולאחר מכן מצא ביצה אחת שהתחיל להתפתח בתוכה אפרוח?
תשובה: כל הביצים אסורות, שכאן יש גוף איסור ממש ולא רק מי ביצים, ואם יש שישים כנגדה מותר, ויש אומרים שישים ואחד.
 4. **שאלה:** מה נהגו לעשות כאשר מבשל הרבה ביצים בקדרה אחת, וחוששים שיאסרו כולם?
תשובה: ישים אפר בקדרה בתחילת הבישול שאם תמצא ביצה עם אפרוח האפר פגם את הטעם של האיסור והכל מותר, ולא מועיל לשים אפר לאחר שרתחו המים, כי כבר נתן האיסור טעם בביצים, וצריך לשים כמות מספקת של אפר שיתן טעם פגום במים.
 5. **שאלה:** תרנגולת שנשחטה ונמצאה טרפה מה דין הביצים שיצאו ממנה לפני כן?
תשובה: כל הביצים שיצאו אסורות באכילה, אבל אם זה טרפה שיתכן שאירע לה רק עכשיו כגון ניקב קרום של המוח, הביצים מותרות באכילה, שאנו תולים שעכשיו אירע הטריפה.
 6. **שאלה:** בהמה שנמצאה בה מכה המטרפת אותה, והוגלד פי המכה שלה, האם מותר להשתמש בחלב שנחלב ממנה?
תשובה: לדעת מרן - כשהוגלד פי המכה מוכח שכבר עברו שלשה ימים מזמן שנעשה בה המכה המטרפת אותה, ולכן כל החלב שנחלב ממנה באותם שלשה ימים אסור, עד שיעברו י"ב חודש (שזה זמן שטריפה חיה) ואז הוכח למפרע שהיא לא היתה טריפה, והחלב יהיה כשר. אך לדעת הרמ"א אם הוגלד פי המכה, כל חלב שנחלב שלשה ימים קודם לכן מותר, כי אין זה ברור שכבר היתה מכה לפני כן.
 7. **שאלה:** ביצים שנמצאו בתרנגולת שנתנבלה בשחיטה,
8. **שאלה:** אפרוח שיצא מביצת טריפה או נבילה, מה דינו?
תשובה: מותר באכילה, וכתב הרב הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל שהטעם הוא שאין אפרוח יוצא מהביצה עד שהביצה מסרחת, ונחשב כעפר בעלמא, ולכן היוצא ממנו טהור ומותר באכילה.
 9. **שאלה:** האם מותר לכתחילה להושיב תרנגולת על ביצי טריפה או נבילה?
תשובה: יש אוסרים, כיון שנחשב כאילו הוא מבטל איסור לכתחילה, ויש מתירים לכתחילה, והמיקל יש לו על מה לסמוך.
 10. **שאלה:** האם מותר למכור לגוי ביצי טריפה או נבילה?
תשובה: אסור למכור אותם לגוי, שמא יחזור וימכרם לישראל, ואם טרף אותם בקערה מותר, כי אין חשש שישראל יקנה מגוי ביצים טרופות. ולדעת הרמ"א אסור למכור גם ביצים טרופות, שמא יתנם הגוי בפת וימכור אותה לישראל.
 11. **שאלה:** ביצה שיש לה שני חלמונים, או ביצה שיש לה רק חלבון, מה דינה?
תשובה: ביצה שיש לה שני חלמונים מותרת, וביצה שיש לה רק חלבון, אם היא באה מבית ישראל, אפילו אם היא קטנה ביותר מותרת, אבל אם היא באה מהגוים אסורה.
 12. **שאלה:** ידוע שכל דבר איסור בטל בשישים, ואילו בביצה אסורה שנתערבה בהיתר החמירו חז"ל להצריך שישים ואחד ביצי היתר, מה טעם החומרא?
תשובה: כיון שישנם ביצים קטנות וגדולות, החמירו להצריך שישים ואחד ביצי היתר, כדי שודאי יהיה שישים כנגד האיסור.
 13. **שאלה:** האם גם בתבשיל שהתבשל בו ביצת איסור, צריך לבטלו בשישים ואחת?
תשובה: ישנה מחלוקת פוסקים בזה, ובשעת הדחק או הפסד מרובה יכול לסמוך על המתירים בשישים.
 14. **שאלה:** כשמשערים בשישים ואחד כנגד ביצת איסור, האם מצרפים גם את הקליפות?
תשובה: הקליפה מצטרפת הן לאיסור והן להיתר, שאם בישל ביצת איסור בתבשיל, צריך שישים כנגד הביצה וקליפתה. וכן לענין היתר, אם התבשלה ביצת איסור עם ביצי היתר, מחשבים גם את קליפות ההיתר לבטל את האיסור.

כי לקח טוב נתתי לכם

"אם בחקתי תלכו וגו', שתהיו עמלים בתורה. הגמרא בסנהדרין (צ"ט) מביאה את הפסוק "כי אדם לעמל יולד". ושאלת הגמרא: האם האדם נברא לעמל פה או לעמל מלאכה? ועונה הגמרא שהאדם נברא לעמל פה, שכתוב "כי אכף עליו פיהו", הווי אומר שנבראנו לעמל פה. ועדיין אינו יודע האם לעמל שיחה או לעמל תורה. כשהוא אומר "לא ימוש ספר התורה הזה מפיו" נמצאנו למדים שהאדם נברא לעמל תורה.

מקשה רבינו יוסף חיים זצ"ל בספרו בן יהוידע: למה הגמרא בכלל חוקרת אם נבראנו לעמל מלאכה? וכי הייתי חושב שהקב"ה נפח בך נשמת רוח חיים, חלק אלוה ממעל למטרה, כדי שרק תעבוד בלי רוחניות? ודאי שאם צריך לעבוד כדי לפרנס - אזי עובדים, אבל אין ספק שזו לא מטרת בראיתנו לעולם הזה. וכן מה שהגמרא אמרה 'אינו יודע אם לעמל שיחה נבראנו או לעמל תורה', לכאורה לא מובן. וכי נחשוב שהאדם ירד מגבהי מרומים עד לעולם הזה רק בשביל לשוחח כל היום? וכי זו מטרת החיים, שהגמרא באה לשלול את זה?

עונה הרב על פי המשנה באבות (פ"א מ"ב) "שמעון הצדיק היה משיירי כנסת הגדולה. הוא היה אומר על שלושה דברים העולם עומד - על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים", עד כאן. ועל זה הגמרא חוקרת איזה עמוד משלושת העמודים הוא העיקרי והנכבד. האם זה עמל מלאכה - גמילות חסדים, שגמילות חסדים זה בגופו? ואחר שהגמרא אמרה שהאדם נברא לעמל פה, הגמ' שואלת - האם לעמל שיחה, שזו תפילה? שהרי כתוב "ויצא יצחק לשוח בשדה" (בראשית כ"ד ס"ג), וכתוב "תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו" (תהלים ק"ב א'). ותפילה היא כנגד העבודה, שזה הקרבנות, כמו שנאמר "ונשלמה פרים שפתינו". או שעבודה זו תפילה, כמו שנאמר "ולעבדו בכל לבבכם, ואיזו היא עבודה שבלב הוי אומר זו תפילה". או שאולי האדם נברא לעמל תורה. וע"ז הגמרא מתרצת שהאדם נברא לעמל תורה.

ומעשה באדם מעיר הקודש טבריה, שהיה איש חסד גדול ועזר רבות לעניים, לאלמנות וליתומים. אך הוא לא רצה לעסוק בעמוד של התורה אלא רק בחסד. והנה באחד הלילות שכב לישון שנת ישרים, אחרי יום מלא בענייני חסד לכל נצרך, והנה חולם, ובחלומו הוא רואה שהגיע זמנו להיפטר מן העולם והוא עולה לבית דין של מעלה לתת דין וחשבון על מעשיו בעולם הזה. אחר כמה רגעים יצא דינו להיכנס לן עדן, נתנו לו מפתח ואמרו לו 'זה השער שלך, תיכנס. יש שם נהרות אפרסמון ופרחים יפים מאוד, ובקיצור - גן עדן'. אין לתאר את השמחה שאותו אדם חש. הוא ניגש לפתוח את הדלת, נכנס פנימה וחשכו עיניו, כיוון שלא הייתה טיפה של אור. הוא חשב שאולי תיכף יגיע האור, והמתין זמן רב. חזר לבית הדין ואמר להם 'במחילה מכם, שכחתם להדליק אצלי את האור. הכל חושך'. אמרו לו 'כאן זה עולם האמת. מה שהכנת בעולם שלמטה - כך יש לך בעולם כאן, שהרי כתוב בפסוק 'כי נר מצוה ותורה אור'. כל המצוות שעשית חשובות מאוד, והן נקראות נרות. אבל כדי שהנרות, שהן המצוות, יאירו, היית חייב ללמוד תורה. שהרי נאמר 'ותורה אור'. ויהי בבוקר והנה חלום, אבל האיש הנ"ל הרגיש שזה חלום אמיתי, ואחר תפילת שחרית ניגש לרב המקומי ואמר לו 'כבוד הרב, אני רוצה את הרשימה של כל שיעורי התורה שבעיר', והחל ללמוד תורה במסירות נפש. **[ובחרת בחיים]**

מצוותיך שעשועי

בענין הצער אין ראוי להצטער על שום דבר בעולם כי אם על צער השמים כי על הבלי עולם אין מקום להצטער כי הכל הבל. והביא משל לאב שרואה את בנו שהוא תינוק, שבונה בית מעצים קטנים וקש ושמח בהם ובא אדם וסתר בנינו והולך אל אביו וצועק מרה וחושב שהיה ראוי לאביו להרוג לאותו האיש, אבל אביו צוחק ואינו חושש כלל ויודע שצער בנו הוא הבל וריק. אלא שלפי דעתו וקוצר השגתו מצטער הרבה, כן הדבר הזה שהצער שמצטער האדם על עניני העולם הזה הכל הבל ורעות רות. והצער שראוי להצטער על חורבן בית המקדש שנחרב בעוונותינו. וכן על מיתת הצדיקים שגדול צער השמים וכל המצטער על אבדן הצדיקים נמחלים עוונותיו. **[פלא יועץ]**

אם בחוקתי תלכו וגו', שתהיו עמלים בתורה. הסביר רבי יעקב אבוחצירא זיע"א את הפסוק "בזיעת אפך תאכל לחם", שאם האדם רוצה להגיע ללחם האמיתי, שזה התורה (שנאמר "לכו לחמי בלחמי") הוא צריך קודם כל להזיע, דהיינו להתייגע בלימוד התורה.

אם בחוקתי תלכו, שתהיו עמלים בתורה. רבינו חיים מקלוזינבורג זצ"ל סיפר על עצמו שרצה להתעלות בעבודת ה', והחל במסכת עינויים לעצמו. והיה מתענה המון, שם מסמרים בנעליים, לובש שק במתניו ועושה גלגולים על סרפדים (מן צמח שגורם גירודים נוראים בגוף). כך עשה הרב במשך חצי שנה, אך לא הרגיש שהוא מתקדש ומתעלה בצורה ניכרת. החל להתאמץ יותר בלימוד הגמרא, וכך הוא אומר: 'ימה שעשה לי דף אחד של גמרא - התעלות ודביקות בה' - לא עשתה לי כל חצי השנה של היסורים'. ואין הבטחה בשום דבר גשמי שאם תתייגע - תקבל את זה, מה שאין כן בתורה. אמר רבי יצחק 'יגעת ומצאת - תאמין. יגעת ולא מצאת - אל תאמין (שיגעת). לא יגעת ומצאת - אל תאמין (שמצאת). **[ובחרת בחיים]**

סיפורי צדיקים

זכורני בהיותי מסתופף בצלו של זקני רבי יוסף שעיו זצ"ל הנ"ל, כשהיה מזכיר את שמו של רבינו ישעיה דיין זצ"ל היה כולו חופף קדושה וחיל ורעדה, מיראת כבודו של זקנו הנ"ל שזכה להכירו, ואמר לי שהוא זוכר את דמותו לנגד עיניו. והיה מספר לנו בגודל קדושתו ובחינתו בענייני הדיינות, ומעשה שהיה בראובן שנתן לשמעון מעות בתורת עסקא שילך ויסתחר בהם, לאחר כמה שבועות ראובן בקש משמעון שיתן לו ריוח מהמעות שמסתחר בעבורו, השיב לו שמעון כי הוא הלך עם המעות להסתחר ובדרך באו שודדים ושדדו אותו וגם הכסף של ראובן היה שם, וכעת אין לו מה ליתן לו. ראובן לא האמין למשמע אזניו ותבעו לבית הדין, חברי הבית דין בראותם שאין לראובן מספיק ראיות וטענות להוציא משמעון דהמוציא מחבירו עליו הראיה, ופטרו את שמעון בטענת אונס, שאנסו המעות ופטור מלשלם לראובן.

כאשר באו לידי גמר דין לכתוב פסק לפטור את שמעון, קם רבינו ישעיה דיין זצוק"ל וזיע"א על רגליו, ופנה לשמש בית הדין הלא הוא כבוד הרב אברהם זעפרני זצ"ל (זקנו של מורינו הרה"ג רבי יצחק זעפרני שליט"א, שהיו המון העם יראים ומפחדים ממנו, לעוצם תקיפותו ואמיצותו לקיים את הוראות הבית דין, ואפילו כשהיו רואים אותו היו מפחדים ממנו, ומעשה היה באחד שהיתה עבודתו מרפד כסאות, והלך בחול המועד ברחובות הגויים כדי לעשות מלאכתו, ובדרכו ראה את פני רבי אברהם, ונהפכו פניו כשולי קדרה, בהתחננו לפניו שלא יחרימהו, ולא הועיל לו עד שקיבל עליו, בפני הבית דין בקבלה גמורה שלא יעשה עוד מלאכה בחול המועד, ויתן מעות לצדקה.) אז צוה רבינו להפשיט את חלוקו העליון של שמעון, שמעון כמובן ניסה להתנגד אך רבי אברהם היה תקיף ממנו, ולא היסס לקיים את פקודת רבינו והתגבר על שמעון להפשיט את חלוקו העליון. ואז אמר רבינו לרבי אברהם תביא לי את האבנט של שמעון שחגור בו על מתניו, ואז לקח רבי אברהם את האבנט והביאו לרבינו ז"ל. פתח רבינו את האבנט שהיה עשוי מחתיכת בד מקופלת ופשט את האבנט לעיני הדיינים ובעלי הדין, והראה להם איך הטמין את המעות של ראובן בתוך אבנטו, אז לקח את המעות ונתנם לראובן, והעמיד את הדין על תילו. כל הדיינים תמחו על המעשה הזה ושאלו אותו האם כבודו נביא או בן נביא, אמר להם איני נביא ואיני בן נביא אבל ראיתי בעיניי של שמעון שאינו דובר אמת, לזה השיבו ואמרו: "אנחנו לטור החמישי לא הגענו", ומאז היו כולם נרתעים מפניו ומחזיקים ממנו כבעל רוח הקודש. זכותו יגן עלינו אמן. **[מפי חכם שעיו]**